

Ο κορωνοϊός - ο νέος μαύρος κύκνος και οι επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία

Νίκος Φίλιππας

Καθηγητής Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου του Πειραιά
Πρόεδρος και Ιδρυτής του Ινστιτούτου Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού

Αντιμέτωπο με μια διαφορετική αυτή την φορά κρίση- *δημόσιας υγείας* -το παγκοσμιοποιημένο χρηματοπιστωτικό σύστημα αποδεικνύει την πολυπλοκότητα της αρχιτεκτονικής του, αλλά και την ίδια στιγμή το πόσο ευάλωτο παρέμεινε παρά την πρόσφατη εμπειρία του 2008!

12 χρόνια λοιπόν μετά την μοναδική σε ένταση και διάρκεια κρίση το χρηματοπιστωτικό σύστημα αγνόησε τις χρόνιες παθογένειες του και τα αντιμετώπισε επιδερμικά, χρησιμοποιώντας τις κεντρικές τράπεζες να ρίξουν άφθονο φθινό χρήμα. Τα χαμηλά μέχρι και αρνητικά επιτόκια που επικρατούν μέχρι και σήμερα αύξησαν τον δανεισμό ιδιαίτερα σε αμφιβόλου ποιότητας επιχειρήσεις και ταυτόχρονα δημιούργησαν μια φούσκα στις χρηματιστηριακές αγορές της Δύσης εκτινάσσοντας τις τιμές των μετοχών σε ιστορικά υψηλά επίπεδα.

Το ξέσπασμα της υγειονομικής κρίσης μετατράπηκε γρήγορα σε χρηματοοικονομική κρίση η οποία διοχετεύτηκε αμέσως και στην πραγματική οικονομία.

Από την ιατρική μόλυνση λοιπόν (**contagion**) στην χρηματοοικονομική (**financial contagion**) με αποτέλεσμα ο υπαρκτός φόβος να αυξάνει στο έπακρο την **αμυγδαλή** ένα αρχέγονο σύμπλεγμα νευρώνων όπου δεν έχει διαχρονικά εξελιχθεί ακριβώς για να προστατεύει τον άνθρωπο από πιθανούς κινδύνους

Η γνωστή παλιά ρήση που ήταν διαδεδομένη από τις αρχές του αιώνα στους κύκλους της Wall Street, ότι δηλαδή η χρηματιστηριακή αγορά κινείται μεταξύ φόβου και απληστίας, επανέρχεται επίκαιρη όσο ποτέ.

Τον τελευταίο μήνα λοιπόν ολόκληρος ο πλανήτης βιώνει ένα μοναδικό κύμα φόβου από έναν ιό που μεταδίδεται με μοναδική ταχύτητα έχοντας ακινητοποιήσει τις μεγάλες εφοδιαστικές αλυσίδες σε ολόκληρο τον κόσμο, παρασύροντας σε κατάρρευση όλες τις αξίες που ενέχουν κίνδυνο από τις μετοχές, μέχρι τα εμπορεύματα και τα κρυπτονομίσματα.

Το εύρος της πτώσης συμπαρέσυρε και τα παραδοσιακά «ασφαλή καταφύγια», όπως ο χρυσός και τα ομόλογα υψηλής αξιολογίας, τα οποία όμως ήταν και τα πρώτα που ανέκαμψαν στα προ πτώσης επίπεδα.

Σε όλα αυτά προστέθηκε η αντιπαλότητα της Σαουδικής Αραβίας με την Ρωσία με αποτέλεσμα η τιμή του πετρελαίου να καταρρεύσει κοντά στα 20 δολάρια κοιτώντας, σύμφωνα με ορισμένους αναλυτές και τα 10 δολάρια !

Εάν αυτό υλοποιηθεί θα προκαλέσει ένα μεγάλο κύμα πτωχεύσεων σε εταιρίες οχιστολιθικού πετρελαίου που είχαν προβεί σε μεγάλες επενδύσεις με δάνεια και αυτήν την στιγμή βρίσκονται υπερδανεισμένες.

Σιγά σιγά η πλειοψηφία των χωρών της Δύσης αντιμετωπίζουν σοβαρή επιβράδυνση και ορισμένες όπως για παράδειγμα οι ΗΠΑ ύφεση, η οποία εκτιμάται ότι ξεκίνησε στις αρχές Μαρτίου .

Η ένταση , η διάρκεια και οι επιπτώσεις της επερχόμενης ύφεσης σε ολόκληρο τον κόσμο είναι φυσικά δύσκολο να εκτιμηθούν.

Η αύξηση της ανεργίας τόσο στην Αμερική ,όσο και στην Κίνα δημιουργούν μεγαλύτερες ανησυχίες οι οποίες αυξάνονται από την επίδραση της επιβράδυνσης της ανάπτυξης της Κίνας σε μια σειρά από γειτονικές χώρες όπως η Ιαπωνία, η Αυστραλία αλλά και σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες που επηρεάζονται από αυτήν .

Με χθεσινή ανάλυση του ΟΕCD φαίνεται ότι η τουριστική βιομηχανία θα υποστεί το 2020 μία πτώση μεταξύ 45-70% .

Η δραματική πτώση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και η δεδομένη αύξηση του παγκόσμιου χρέους μέσω των αναμενόμενων αναλαμβανόμενων από τα κράτη υποχρεώσεων, χειροτερεύει τον δείκτη παγκόσμιας χρηματοοικονομικής υγείας κάνοντας το σύστημα περισσότερο ευάλωτο από ποτέ. Αξίζει να αναφερθεί ότι το συνολικό παγκόσμιο χρέος στις αρχές του 2020 ξεπέρασε το αστρονομικό ποσό των 255 τρις δολάρια. από τα οποία . Να σημειωθεί ότι το 2008 το παγκόσμιο δημόσιο χρέος ήταν 37 τρις δολάρια και το 2018 ξεπέρασε τα 67 !

Οι αγορές ανησύχησαν ακόμα περισσότερο με την κολοσσιαία στήριξη των Κεντρικών Τραπεζών τόσο της FED με ένα ιλιγγιώδες ποσό που μπορεί να ξεπεράσει τα 4 τρις δολαρίων, όσο και της ΕΚΤ τα 750 δις ευρώ. Το μέγεθος, αλλά και η ταχύτητα αντίδρασης των Κεντρικών Τραπεζών, προκάλεσε αρχικά ανησυχία, όσο αφορά στο μέγεθος της επερχόμενης κρίσης, όπως και αμφιβολίες για την υγεία των ισολογισμών τους αλλά και για μελλοντικές πληθωριστικές τάσεις οι οποίες ενδεχομένως να απομακρύνουν τους επενδυτές από την Αμερικάνικη Οικονομία (Roubini ,business insider 28ηΜαρτίου) .

Όλο και περισσότεροι ειδικοί τις τελευταίες ημέρες αναφέρουν ότι ο κορωνοϊός είναι ο νέος Μαύρος κύκνος.

Η έννοια του μαύρου κύκνου έγινε δημοφιλής από τον Λιβανέζο δοκιμιογράφο και πρώην trader παραγώγων Nassim Nicholas Taleb στο προφητικό και εξαιρετικά επιτυχημένο βιβλίο του “The Black Swan. The impact of the highly improbable” (2007)

. Ο “μαύρος κύκνος” ορίζεται ως ένα απρόβλεπτο γεγονός που όμως εάν συμβεί θα έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κοινωνία, η οποία θα το θεωρήσει εκ των υστέρων ως εύκολα προβλέψιμο (αναδρομική ερμηνευσιμότητα). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο «μαύρος κύκνος» μπορεί να είναι είτε θετικός, όπως η δημιουργία μιας τεχνολογικής καινοτομίας (Internet ,Google) είτε αρνητικός, όπως για παράδειγμα το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001.

Παραδείγματα που αναφέρει η διεθνής βιβλιογραφία αλλά και ο ίδιος ο Taleb ως αρνητικοί μαύροι κύκνοι είναι :

Η βύθιση του Τιτανικού (1912)

Ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος (1914-1918)

Η μαύρη Δευτέρα του 1987

Η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (26 Δεκεμβρίου 1991)

Η κατάρρευση του Hedge Fund Long Term Capital Management (23 Σεπτεμβρίου 1998)

Η τρομοκρατική επίθεση στους δίδυμους πύργους (11 Σεπτέμβρη του 2011)

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008

Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν τα τελευταία χρόνια στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, αλλά κι η πολυπλοκότητα της αρχιτεκτονικής τους, ανέδειξαν περισσότερο από ποτέ το γεγονός ότι στις αγορές όπως και στην ζωή **«μπορούν να συμβούν τα πάντα»**.

Η επόμενη ημέρα που όλοι ελπίζουμε να είναι όσο το δυνατόν νωρίτερα, θα πρέπει να βρει την ανθρωπότητα με λιγότερες ταχύτητες, περισσότερη αλληλεγγύη, λιγότερη κοινωνική ανισότητα, μεγαλύτερη ευημερία των πολιτών και μεγαλύτερη προτεραιότητα στον πλανήτη.

Θα ήταν κρίμα μετά από μερικά χρόνια να συζητάμε ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ήταν ένας άλλος μαύρος κύκνος...